

ρά. "Όχι—δέν εΐταν γιά μένα! Κάποιος πέρασε πλάϊ μου και προχώρησε στό σπιτάκι του άμαξά.

Σκέφτηκα πόση ντροπή θά ένοιωθαν τώρα οί δικοί μου πού με παράτησαν έξω, έμένα, ένα μικρό παιδί, όλομόναχο μέσα στην παγωμένη και σκοτεινή νύχτα. Αυτό δέν θά τους τό συγχωρούσα ποτέ.

'Από τό σπίτι έφτασε στ' αυτιά μου ό μακρυνός ήχος ενός πιάνου.

«Σίγουρα είν' ό άδελφός μου», σκέφτηκα. «'Εγώ από στιγμή σέ στιγμή κινδυνεύω, κι αυτός παίζει πιάνο. Κανείς, κανείς δέν με σκέφτεται. Πόση ώρα θά πρέπει νά περιμένα γιά νά με θυμηθούν;» "Άρχισα νά φοβάμαι πιά πολύ, και τό μόνο πού ήθελα εΐταν νά ξαναγυρίσω στη ζέστα του σαλονιού κοντά στό μεγάλο πιάνο.

«Γί άνόητος, τί άνόητος πού είμουνα! Γιατί τόκανα αυτό; Τί μ' ένοιάζε γιά τόν Βορονόι; Είμαι ένας πεισματάρης! "Ένας ξεροκέφαλος!» έλεγα και ξανάλεγα μέσα μου, καταλαβαίνοντας πόσο δύσκολο εΐταν νά βγώ από τη δύσκολη θέση μου.

Ξαφνικά άκούστηκε από μακριά ποδι βολητό άλόγων πάνω στό χιόνι, και σέ λίγο ένα άμάξι σταμάτησε έξω από τη μεγάλη αλόφορτα. 'Η πόρτα άμέσως άνοιξε και τό άμάξι μπήκε στην αυλή. «Θά είναι τά ξαδέλφια μου», σκέφτηκα. «Θυμάμαι πού τους καλέσαμε νάρθουν άπόψε. Τώρα, και νά τόθελα, δέν μπορώ πιά νά ξαναγυρίσω μέσα. Θά με κοροϊδεύουν όλοι μαζί και θά με λέν φοβιτσιάρη».

'Ο άμαξάς χτύπησε τό παράθυρο του δικού μας άμαξά, εκείνος βγήκε έξω, τους άκουσα κάτι νά λένε, έπειτα προχώρησαν, άνοιξαν τήν πόρτα του σταύλου, κι έβαλαν μέσα τ' άλογα.

«'Α, ώραία! Θά μπώ κι εγώ στόν σταύλο, θά τους πώ νά μου δώσουν τόν Βορονόι, εκείνοι φυσικά δέν θά μου τόν δώσουν, κι έτσι δέν θ' άναγκαστώ νά πώ ψέματα. Νά ένας έξυπνος τρόπος νά τά καταφέρω».

Πήγα νά τρελλαθώ από τη χαρά μου. Εΐταν μιá σπουδαία ιδέα.

Πετάξα τη Ρόσκα από τά χέρια μου κι είμουν έτοιμος νά τρέξω στόν σταύλο.

«Ναι, αλλά θά τά καταφέρω νά περάσω την άπέραντη, σκοτεινή αυλή»; 'Έκανα ένα βήμα και σταμάτησα, γιατί ένα άμάξι είχε μπει στην αυλή και φοβήθηκα μή βρεθώ κάτω από τά πέταλα των άλόγων μέσα στό σκοτάδι. 'Εκείνη τη στιγμή έγινε κάτι—δέν είδα τί ακριβώς, γιατί εΐταν τόσο σκοτεινά πού δέν μπορούσα νά ξεχωρίσω τίποτα. Τ' άλογα πού εΐταν δεμένα στόν σταύλο άρχισαν νά χλιμντρίζουν, νά χτυπάν τά πόδια τους και νά κλωτσάνε τήν πόρτα του σταύλου. Μου φάνηκε ότι τ' άλογο του άμαξιού πού ήρθε τελευταίο, εΐταν κι εκείνο άνήσυχο. Κάποιος έτρεξε πίσω από τ' άμάξι μέσα στην αυλή. Οί άμαξάδες βγήκαν από τόν σταύλο, φανάζοντας: «Σταματήστε! Κρατήστε το! Μήν τ' αφήνετε νά φύγει!»

Δέν θυμάμαι ακριβώς τί έγινε έπειτα. Τό μόνο πού θυμάμαι είναι ότι βρέθηκα στην έξορτα του σπιτιού, χτυπώντας με τό χέρι μου τό κουδούνι. Μου άνοιξε ένας ύπηρέτης και μ' έμπασε μέσα—θά πρέπει νά με περίμενε, βέβαια! Είδα γιά μιá στιγμή εκεί στό χώλ τό άυστηρό πρόσωπο του πατέρα μου, και τη γκουβερνάντα νά με κοιτάζει περίεργα από τη σκάλα. Κάθησα σέ μιá πολυθρόνα χωρίς νά βγάλω τό πανωφόρι μου. 'Η έπιστροφή μου εΐταν γιά μένα τόσο άπροσδόκητη πού δέν ήξερα τί νά κάνω—νά έπιμείνω στό πείσμα μου και νά πώ ότι ήρθα μόνο νά ζεσταθώ κι ότι σέ λίγο θά ξανάβγαινα γιά τόν Βορονόι, ή νά παραδεχτώ τη δειλία μου και νά ύποχωρήσω; Είμουν τόσο άπογοητευμένος με τόν έαυτό μου πού σκέφτηκα ότι ποτέ πιά δέν θά μπορούσα νά παραστήσω τόν ήρωα. "Άλλωστε, κανείς δέν ένδιαφέρθηκε νά με ρωτήσει τί έγινε. "Έμοιαζε σάν νά με είχαν όλοι ξεχάσει.

«'Αν είναι έτσι, τόσο τό καλύτερο. Θά τους ξεχάσω κι εγώ. Θά βγάλω τό πανωφόρι μου, θά περιμένα λίγο, κι έπειτα θ' άνέβω στό σαλόνι».

Κι αυτό ακριβώς έκανα. Κανείς δέν με ρώτησε γιά τόν Βορονόι. Θά είχαν φαίνεται, συννενοηθεί ματαξύ τους.

Μετάφραση ΝΙΚΟΥ ΓΚΑΤΣΟΥ

Στό έπόμενο: 'Ακόμα ένα κεφάλαιο από τη ζωή του Στανισλάβου

Ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΧΟΡΝ

Και οί σημερινοί νέοι τών Δραματικών Σχολών

Του ΓΙΑΝΝΗ ΣΙΔΕΡΗ

Μετά τό 97, μετά τη «Νέα Σκηνή», μετά τό «Βασιλικόν Θέατρον» και περιμένοντας—προετοιμάζοντας άνεπιγνώστα μέσα στόν κύκλο της—τό Γουδί, με τό ίδιο πνεύμα του συντονισμένη, ή καινούργια θεατρική γενεά, οί ήθοποιοί, ως κυρίως φορείς του Θεάτρου σ' έμάς, είχαν ήδη σχηματίσει τούς θιάσους τους γύρω από τρεις πρωταγωνιστές, τήν Κυβέλη, τη Μαρίκα Κοτοπούλη και τη Ροζαλία Νίκα· πολύ γοργά, έμειναν οί δύο πρώτες, πιά κοντά με τά μηνύματα του καιρού τους, νά διαφεντεύουν όσες κατακτήσεις είχαν κερδηθεί από τόν καιρό του Κωμειδύλλου (1889). 'Η έπαγγελματική τους ευστάθεια είχε ριζές με τους μόχθους των παλαιότερων, του 19ου αιώνα· στην άρχή του 20ου είχαν άποχτήσει και τη νέα μορφή εργασίας, όχι τό συναιτερισμό, αλλά τόν ύπεύθυνο έπιχειρηματία πού είχε κιόλας ποιητικό χαρακτήρα και άρχηγούς έξω—γιά τήν ώρα—από τό έμπορικό κέρδος, γενικότατα, τό Γεώργιο τόν Α' και τόν Κωνσταντίνο Χρηστομάνο. Οί πρωταγωνίστριες, φωτισμένες δημοτικιστριες—ή Κυβέλη ξεκινούσε από τόν έμπνευσμένο Χρηστομάνο και ή Μαρίκα Κοτοπούλη από τό στοιχιστικό όί ειδικό Οικονόμου—αισθάνθηκαν τη μοιραία άνάγκη της θεατρικής άκμης νά καλέσουν κοντά τους—και νά έμπνεύσουν—τους σύγχρονους τους θεατρικούς συγγραφείς πού άνατέλλανε.

'Η νέα κοσμοθεωρία τους, ό δημοτικισμός, στην πράξη πιά, ύποχρέωσε τους συγγραφείς νά μήν έχουν μόνο τήν έγνοια νά δούν με καινούργια ματιά τήν έλληνική ζωή και νά τήν άποδώσουν μέσα στά δράματά τους—δράματα, φαίνεται, ζητούσε ή στιγμή· όταν ό Ξενοπούλος έδωσε τόν «Πειρασμό», ένας κριτικός χάρηκε γιά τό άπροσδόκητο καλό, νά μπορεί νά γραφεί και κομωδία «τέχνης», όχι δηλαδή φάρσα—όμως αυτό δέν έφτανε γιά νά καλύψει τίς άπαιτήσεις του κοινού και του Θεάτρου· κυριότατο μέλημα έμπαινε μπροστά τους ή φροντίδα γιά τη δημοτική γλώσσα, πού κι άν είχε κυριαρχήσει στη φάρσα, άν και όχι άμιγής, έπρεπε νά ξαναβρεί τη δροσιά πού είχε στα παλαιότερα νέα έλληνικά θεατρικά έργα (από τόν καιρό του «'Εξηναβελόνη») και νά πάρει τη μορφή των νέων καιρών, τη μεταυχαρική, τη δημοτικιστική, της 'Αθήνας ως πνευματικού κέντρου του έλληνισμού. Τό δράμα έπρεπε νά πετάξει τήν καθαρεύουσα, τήν όχι χωρίς περιγαμνές, και νά πλάσει τη λαλιά του Πώς μπορεί νά πεί κανείς, τί τόν κάνει νά πάσει και νά χαίρεται, άν δέν έχει μιá γλώσσα ικανή γιά έξειλίξεις δικές της, όχι κάθε ώρα προσπάθειες;

Βέβαια οί νέοι δέ θά γράφανε αρχαϊκές τραγωδίες· θ' άναζητούσαν, όπωσδήποτε, άμεσα γεγονότα και τόπο τους εύκόλυνη, φυσικά, τήν πορεία προς τήν άπλή όμιλία. 'Υπήρχε ένα μεγάλο πρότυπο, δάρο των άρχών του αιώνα, ή «Τρισεύγενη», αλλά στό βιβλίο· δέν είχε δημιουργήσει σκηνική έπιτυχία, γιά νά τήν προσέξουν· έπήρχαν και τά πρώτα έργα του Ξενοπούλου, όμως προς τό παρόν άγoura και γλωσσικός· οί θεατρικοί συγγραφείς, με τά παιζόμενα έργα τους, ό Ν. Καζαντζάκης, ό Μελές, ό Νιρβάνας φτάσανε, κατά τήν ιδιοσυγκρασία τους, ό καθένας, προς μιá γλωσσική θεατρική μορφή, με τόν πρώτο κοντύτερα προς τό μέλλον. Στάμεν μετά φόβου! Οί νεαροί αυτοί άνθρωποι κάνουν τη Σκηνή μας νά μιλήσει, όχι πλέον νά μήν ξέρει πώς αρχίζουν και πώς ολοκληρώνουν μιá φράση καλλιτεχνικά! 'Ο Χορν εστάθηκε στην άρχή του (1906) υψαρχικός, όχι «'Αθηναϊός», όπως οί προηγούμενοι πού έναφέραμε· θά ήταν είκοσιτριών ετών. Τότε έτύπωσε τό πρώτο του θεατρικό έργο, τό γνωστό μας «'Ανεχτίμητο». Μαζί μ' ένα άλλο στόν ίδιο τόμο τό άφιερώνε «Του Ψυχάρη». Σέ μιá μικρήν «έισαγωγή» του γράφει: ... «έπλσα υπόθεση δραματική πασκίζοντας πάντα στής έμπνευσης τό δρόμο νάχω τήν Τέχνη οδηγήτρα και νά ξεφύγω, όσο μου ήταν βολετό, όσο μ' άφινε ή οδηγήτρα μου, άπ' τό μονοπάτι της παράδοσης. Στο μονοπάτι τούτο άπάντησα και τ' ώριό κοράσι· δέν παραστήθηκα γιά νά μήν άπάντησω τό στοιχείο.

'Εκεί πέρα κι' άντίτερα στα γαλιανά κηγάδια

Ξεφανερώθ' ένα θεριό και γίνη ωριό κοράσι...»

'Από τήν «έισαγωγή» καταλαβαίνει κανείς και τί θά ήταν στην υπόθεση και στην έκφραση και τό έργο· Θέμα του ό μύθος του Γεφυριού της 'Αρτας. 'Ιδού ένα κομμάτι, άρχή—άρχή:

'Η Κυρά Β α σ ι λ ι κ ή είναι ή πεθερά του Πρωτομάστορα. 'Η Φ λ α ν τ ρ ά είναι ή γυναικα του:

«Κ.Β. (κάπως κοροϊδεφτικά). Λές τό στοιχείο νά χορτάσε τους χαλασμούς; ΦΑ. Πού νά χορτάση τό στοιχείο και του νερού τό μάνιασμα! Καινούρια παίρνει άνάσα από κάθε χαλασμό. Μά και του στοιχείου τό μούγκρισμα

